

FOLKLORAS KAIP NAUJAS KULTŪRINIS TEKSTAS

BRONĖ STUNDŽIENĖ

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Straipsnio objektas – šiuolaikinių folkloro lauko tyrimų teorija ir praktika.

Darbo tikslai – aptarti pastaraisiais metais užrašomos folklorinės medžiagos bendrusius bruožus ir galimas tyrimų kryptis, pasinaudojant šiuolaikine rusų folkloristikos patirtimi.

Tyrimo metodai – analitinis, interpretacinis.

Žodžiai raktai: lauko folkloristika, išsakykymas, kultūrinis tekstas, folkloriškumas.

Įvadinės pastabos

Pastaraisiais metais, vis nemažėjant folkloro lauko tyrimų darbams, su kiekviena diena aktualiau darosi pasiaiškinti dabartinio folkloro turinio sampratą. Tokių poreikių ypač jaučia besidarbuojantieji šių tyrimų baruose. Įvykus ir tebevykstant mūsų akyse didžiulei buvusių vertybių, apskritai tradicijos kaitai, iškyla neatidėliotinas uždavinys mėginti apibrėžti dabartinio folkloro turinį, galimas jo ribas, nors apytikriai nusistatyti ir jo pobūdį atitinkančias metodologijas. Su metodologiniais sunkumais susiduriama ne tik renkant folklorą, bet ir „poekspedicinėje praktikoje“, kai gautą medžiagą reikia sutvarkyti ir parengti archyviniam saugojimui. Vis dėlto daugiausia abejonių ir problemų kelia neseniai pradėta fiksuoti dažno informanto pateikiama, paprastai visiems žmonėms bendrais išgyvenimais grįsta plati kultūrinė informacija, kurios nei aprėptis, nei paskirtis net pačiam užrašinėtoji nėra iki galo aiški, nors ir numanoma. Tiesiog susidariusi situacija iki šiol yra nuodugniau neaptarta. Juo labiau kad pats metas ne tik apčiuopti tradiciškai žodžiu tebeperduodamos informacijos folkloriškas ištakas, bet ir žymėtis jos tyrimų perspektyvos gaires. Straipsnio tikslas tikrai nėra duoti galutinius atsakymus dėl šiuolaikinės folklorinės kultūros vaizdo visų perteikimo galimybių. Greičiau siekiama iš folkloro tyrėjo (rinkėjo) pozicijos išryškinti naujausias tendencijas dabartiniuose folkloro lauko tyrimuose, kartu mėginant prognozuoti artimiausią jų ateitį.

Kas naujo folkloro lauko tyrimų fronte

Užrašinėjant klasikinį folklorą įprasta, gal net irgi klasikinė, pateikėjo ir rinkėjo komunikacinės situacijos schema, pavadinta „informantas – rinkėjas“, kartais prilyginama išties psichologiškai artimai kitai situacijai: „mokytojas – mokinys“, kurioje pirmasis paprastai stengiasi perteikti antrojo prašomą informaciją. Toks sugretinimas gal ir praslystų pro akis ir ausis, jei jis prikišamai nepirštų gerai žinomos paradoksalios išvados – mokinys (rinkėjas) išmano apie pokalbio objektą ne mažiau už apklausiamąjį, bet jis vis tiek atkakliai siekia gauti bent fragmentišką ar dalinį jam ir taip žinomos informacijos paliudijimą (Mopoz 2002: 31). Šiandien pamažu klostosi išpūdis, jog tai jau istorinė lauko tyrimų situacija, nes pastaraisiais metais kalbindamas informantą net užrašinėjantis profesionalas vis dažniau nelabai gali numanyti, koks bus šio dialogo galutinis rezultatas. Taip sakyti provokuoja lengvai nuspėjamos priežastys: dabartis sparčiai keičia folkloro turinio sampratą, tad minėtas dialogas mezgamas nebe vien žinomos, tiksliau – ne vien anksčiau intensyviai kauptos, informacijos pagrindu.

Panašios permainos pastebimos ne tik folkloro baruose. Štai literatūrologai atvira skelbia, jog šiandien vis dažniau nebekreipiamas dėmesys į seniau esmine laikytą „grožinio“ ir „negrizinio“ tekstų skirtį, vis plačiau įsigali išplėstinė literatūros samprata, kuri artėja tiesiog prie empirinio nusakymo, kad literatūra laikoma tai, ką konkrečiu istoriniu laikotarpiu visuomenė pripažįsta ir įvardija literatūra (Jakonytė 2006: 31). Kartu pripažįstama, net daroma būtina išlyga, jog „literatūros ir jos vertės apibrėžimus lemia ne pačios kūrybos bruožai, o kintantys akademiniai ir kultūriniai institucijų disciplininiai interesai, susiję su literatūros tekstų recepcija, saugojimu ir reprodukcija“ (ten pat: 36). Beje, čia ir plika akimi galima įžiūrėti to paties laiko diktuojamus bendrus literatūros ir folkloro sąlyčio taškus, nors dėl abiejų ir prigimties, ir recepcijos skirtumų esama šiokių tokių prasilenkimų.

Kaip gerai žinoma, konkrečios folkloro formos¹ veikia tol, kol jos yra aktualios. Tačiau net vienai ar kitai iš jų negrižtamai praradus savo reikšmę, jos vis dėlto neišnyksta staiga be pėdsakų, nedingsta lyg niekur nieko. Kai kurios „atgyvenusios“ idėjos kartu su pasenusiais folkloro modeliais ir toliau savitai reiškiasi, gyvuodamos įvairių ženklų (motyvų, tropų) kondensuotu pavidalu, nes folkloro tekstai adaptuojami, jie tarsi susitraukia ar kitaip redukuojasi, tiesiog persiorganizuoja į tokius ženklus, kurie savo ruožtu toliau tarnauja kaip statybinė medžiaga naujoms folkloro reprodukcijos formoms (plg. Адоньева 2004: 24). Tai – istorinis procesas, jį galima stebėti ir dabar, kai iš papročio, tikėjimo lieka prietaras, frazeologizmas ar patarlė, kaip vietoj mitologinių sakmių vis dažniau plinta antisakmės (Būgienė 2003: 109–119, 2007a: 68–78) bei vyksta dar kitos panašios transformacijos. O kur dar prasi-dėjęs naujas tyrimų etapas, kai folkloristikoje pradedamos pripažinti visiškai naujos folkloro formos, tiksliau – tie jo pavidalai (tarp jų ir rašytiniai), kuriais dar prieš

¹ Folkloro formos apibrėžimas šiame straipsnyje suprantamas ypač plačiai – kalba, žodinė literatūra, muzika, šokiai, žaidimai, mitologija, apeigos, papročiai ir kitos meninės kūrybos rūšys (žr. Kerbelytė 2005: 7).

pora dešimtmečių beveik nesidomėta (plg. Sauka 2002: 258–265; Krikščiūnas 2004: 21–31; Višinskaitė 2006: 183–189; Ivanauskaitė 2007a: 79–96; Skabeikytė-Kazlauskienė 2007: 151–156 ir kt.). Pagaliau net folkloristui ne visada paprasta tuos savitus ir atsinaujinusius folkloro pasireiškimus pastebėti (atpažinti) ar juo labiau pripažinti. Klausimas, kaip šiandien atskirti folklorą nuo ne folkloro, tik iš pirmo žvilgsnio atrodo paprastas. Juk dar visai neseniai kartais tų pačių antisakmių net neužrašinėta kaip ne folkloro, taip siekiant išvengti „netikrų“ ar sugadintų sakmių variantų... O dar ir folkloro forma formai nelygu. Kai turime galvoje vien gerai pažįstamus naratyvus, o ką jau kalbėti apie dainas, muziką, patarles bei kitokius trumpus pasakymus, kad ir kaip šių tradicinių folkloro rūšių bei jų žanrų pavyzdžiai būtų transformuoti ar naujai sukurti (plg. Zaikauskienė 2004: 127–137), tiek juos užrašinėjančiam, tiek tiriančiam dar galai šiaip taip sueina. Kur kas akivaizdžiau jie nesusiriša ir susipainioja mėginant suvaldyti nevienalytę, sudėtingesnės sanklodos sakytinę prozą, nors dėl recepcijos problemų vėlgi aktuali ne tik proza. Antai kartais buvusios kultūros ideologinės nuostatos ir jų pagrindu susiformavę kultūriniai stereotipai, tarp jų ir papročiai, šiai dienai yra palikę tokias menkas, be to, gerokai modifikuotas žymes, jog kyla abejonių dėl vieno ar kito „prikeliama“ papročio semantikos, t. y. ar jį dirbtinai praktikuojant tebevyksta kokių nors senųjų kultūrinių prasmų transmisija. Juk šiandien papročių analitikui, stebinčiam, pavyzdžiui, žemaitiškų Užgavėnių perėjimą į vaikų pramogą, jau būtų tuščios pastangos užčiuopti buvusią jų esmę – tikėjimą žemdirbiškos magijos poveikiu. Net jei papročio forma ir tinkamai imituojama, ir turinys išmoktas, vis tiek tai jau tik vaikų žaidimas, kuriame, kaip pastebi tyrinėtojai, buvusios apeigos ir žaidimo panašumas yra grynai išorinio pobūdžio (Морозов, Старостина 2003: 13), o pati apeiga virtusi vien pramoga (Vaicekuskas 2005: 53; Stundžienė 2007: 42–43).

Tačiau dar kebliau ir sudėtingiau kalbėti apie minėtų prasmų perdavimą tais atvejais, kai kalbama ne apie papročio ar pažįstamo folkloro kūrinio sklaidą, o apie dabar per lauko tyrimus užrašomą vis gausėjančią kitokios sandaros sakytinę medžiagą – vienkartinę pateikėjo į diktofoną įkalbėtas trumpas ir iki kelių valandų (net dienų) truncančias asmeninių patirčių išsklaidas². Tokių įrašų vis daugėja³, jie ne tik nesunkiai gaunami, bet ir įvairiais požiūriais yra įdomi bei vertinga, ekspedicijose tiesiogiai iš pirmų lūpų susilasiojama tikrų tikriausia tarpdalykinė medžiaga. Ja vienodai produktyviai gali naudotis istorikai, sociologai, etnologai, filosofai, psichologai, teologai, kultūrologai ir kitų sričių specialistai. Kiekvienam iš tokio naujai kaupiamo klodo įmanu labai pamatuotai savo dalį atsirėžti – taigi kuriama iš tiesų universalī ir reikalinga tyrimų bazė, atitinkanti visus šiandien mokslo tarpdalykiškumui taikomus kriterijus. Folkloristai tiesiog kaupia archyvinę informaciją, kartu įnešdami reikšmingą ir reikalingą indėlį bendram humanitarinių mokslų labui. Taigi logiškai mąstant išeitų, kad gražiai pasidžiaugus, šiems pasvarstymams pats metas padėti tašką. Tačiau folkloristo problemos kaip tik čia ir prasideda.

² Rusų folkloristikoje užsimenama apie tokius ilgus informantų monologus, kaip pastaraisiais metais fiksuojamus tam tikrus hipertekstus (Дианова 2002: 68–74).

³ Apie naujausią lietuvių folkloro lauko tyrimų medžiagą plačiau žr. Ivanauskaitė 2006: 256–263, 2007b: 347; Būgienė 2007b: 56–71.

Paradoksalu, kai pasirodo, kad mažiausiai aišku, koks vaidmuo, be užrašymo fakto, čia tenka folkloristikai. Kaip ir kur šiuose patirčių tekstuose reikėtų ieškoti folkloriškumo? Ir kokio folkloriškumo? Šie klausimai kyla prisimenant, kad, paprastai apibendrintai kalbant, folklorui priskiriama bendruomenės viduje paplitusi ir jos vienaip ar kitaip sankcionuota, t. y. kolektyvo pripažinta ir artimais variantais pasikartojanti, iš kartos į kartą einanti įvairių rūšių bei žanrų kūryba. Tuo tarpu aptariamuoju atveju kalbame tarsi apie jos priešingybę – atskirą, dažnai gerokai individualizuotą ir kartais labai asmenišką žmogaus išsikalbėjimą, išsiskaymą, net kaip tik dėl kalbėjimo privatumo (ir kitų dalykų) nelabai ir įspraudžiamą į kokį mums gerai pažįstamą tautosakos žanrinį rėmą. Pagaliau toks kalbėjimas net su kūryba nelabai ką turi bendra. Kad ir nuvokdami tą tarp folkloro ir nefolkloro atsivėrusią prarają, laiko genami, probėgšmais sau pasisvarstydami, bet nuodugniau netyrinėdami ir per daug nesukdami galvos dažnai kiek paviršutiniškai ir lengva ranka esame linkę vos ne kiekvieną žmogaus šnekėjimą laikyti elementariu folkloro duomenų papildymu, o jei reikėtų konkrečiau parūšiuoti, – tokius išsišnekėjimus galima priskirti artimai temomis ir vis dar dirvonuojančiai pas mus gyvenimo istorijų grupei. Kam reikės, tas atsirinks. Lyg būtų ir taip aišku – žmogus juk paprastai kalba apie save arba per save. Vis tiek pakalbintasis visada ką nors išdomaus papasakoją. Be kita ko, išskyrus geresnių pateikėjų gyvenimo aprašymus, iki šiol tebėra conceptualiau neapmąstyta ir biografijų žanro nei rinkimo, nei tyrimo metodologija (Daugirdaitė 2006: 214–215). O juk iš tikrųjų, bent jau per lauko tyrimus, reikalų turime su išskirtiniu reiškiniu, su galimybe fiksuoti iš tiesų daug platesnę tradicinės kultūros informaciją, nei rūpia biografinis žanras. Visa bėda, kad tam platumui kartais ir ribų nesimato. Folkloristika, kaip mokslas, turėtų „išsigryninti“ savo dabarties objekto matymą, žinoti, kad jos siekiai bent jau neturi sutapti, pavyzdžiui, su geros kultūrinės publicistikos misija.

Pasigendant metodologinių atspirčių yra pagrindo pasidairyti po aktyviai pastaraisiais dviem dešimtmečiais vykdančių lauko tyrimus ir susiduriančių su panašiomis problemomis rusų folkloristų darbus (Проблемы 2002, 2003; Фольклор 2003; Типология 2004; Адоньева 2004). Kaip teigia folkloristė Svetlana Adonjeva, kalbėdama ne vien apie dabartinių laikų sakinę prozą, informanto pateikiami konkretūs faktai bei įvairi informacija apie juos iš tikrųjų dažnai liudija susiformavusius tam tikrus konkretaus laiko žmonių gyvenimo normų stereotipus. Lygiagrečiai autorė pabrėžia, jog išsiskaymo tipo naratyvams visai nebūdingi paties kalbėjimo (pasakojimo) formų stereotipai (Адоньева 2004: 16), kurie šiaip jau bent išoriškai ir žymėtų teksto folkloriškumą (koks nors stereotipinis kalbėjimas visada būdingas kiekvienam klasikiniam folkloro žanrui). Iš dalies todėl, matyt, ir keičiamas pats tyrimo kodas, kai šiuolaikinio folkloristo dėmesys lyg „perjungiamas“ nuo tekstų (jų poetikos) į santykį su tais, kuriems tie tekstai reikalingi (ten pat: 52–53). Apibendrintai sakant, toks požiūris ir leidžia šiai autorei kalbėti apie folkloro pragmatiką, bent jau tradicinių žanrų raidos atžvilgiu. Tuo apskritai šiandieninė rusų folkloro lauko tyrimų strategija ir skiriasi nuo ilgą laiką jų (ir mūsų) naudoto struktūrinio-tipologinio metodo, nes dabar yra brėžiama kita kryptis, leidžianti gilintis į prigimtį tokio folklorinio substrato, kuris

vienaip ar kitaip dalyvauja kultūros atsinaujinimo procese (ten pat: 20). Toks teorinis apsisprendimas atveria daug galimybių tirti tradicinių žanrų raidą ir tęstinumą, tačiau kol kas nuošaliau palieka neapmąstytus mums rūpimus informanto didžiulius išsiskymų pluoštus, išskyrus kai kuriuos folkloristinėje literatūroje jau aktualizuosius jų aspektus. Pavyzdžiui, verta atkreipti dėmesį, kad iš pragmatikos atskaitos taško žvelgiant folkloras laikomas ne tiek kūryba, kiek kalbine veikla (*речевая деятельность*), sakininės kalbos aktu (ten pat: 4). Nuosekliai toliau gilinantis, pagrįstai keliamas klausimas, kaip atskirti paprastą spontanišką šnekėjimą nuo folklorinio. Kaip aiškėja, visai nesudėtinga išžvelgti šią takoskyrą remiantis prozodikos, sintaksės, intonacijos, leksikos stereotipiškumu, ypač tais atvejais, kai turima galvoje įprasti folkloro žanrai, kitaip sakant, tada jokių sunkumų tai nesudaro – kas gi neatskirs, kur kalbėdamas apie įvairius dalykus žmogus pasako patarlę, įterpia sakmę ar net padainuoja (ten pat: 6). Tokius klasikinio folkloro intarpus nesunkiai ir mes patys eliminuojame iš įrašyto bendro kalbėjimo srauto – atskirų kalbėjimo aktų visumos. Tuo tarpu ištisinio vadinamojo išsiskymo pagrindiniu folkloriškumo rodikliu, be minėtų intarpų, kalbinės veiklos kontekste tebelinkstama laikyti dar iš anksčiau pripažintą, nors paprastai, deja, tik apibendrintai nurodomą požymį – orientaciją į tradiciją, kuri motyvuoja vidines išsiskymo nuostatas ir kuri išryškėja kaip tam tikras vidinis dažno išsikalbėjimo imperatyvas. Tiesą sakant, toks imperatyvas tarsi užkoduotas iš vidaus, nes tradicijos refleksijos išsiskymuose beveik neįmanoma išvengti dėl tradicijos visuotinumą ir itin artimų jos sąsajų su folkloru:

Tradicija pasireiškia pačiose įvairiausiose praktikos srityse, o tradicijos reguliuojamų sakininių aktų praktika ir yra viena iš jų. Šiuo atžvilgiu folkloras iškyla kaip ypatingas žmogaus elgsenos reguliavimo socialinis institutas (Адоньева 2004: 6).

Tokiu būdu tradiciškumas, veikiantis ir tam tikrą kiekvienam žmogui priskiriamą individualią kultūrinę kompetenciją, savo ruožtu tiesiogiai veikia arba net nulemia tradicijos atstovo žodžiu tariamo išsiskymo priklausymą folkloro paveldui, nors pats to išsiskymo siužetas ir teminės bei poetinės charakteristikos dažnai žymi veikiau tik kokį tarpžanrinį folkloro pobūdį (ten pat: 47). Išsiskymų žanriškumui nustatyti reikėtų jau rašinio kita tema, ypač turint galvoje, kad šiame straipsnyje tikrai siekta ne nustatyti aptariamą sakininės prozos žanrinę priklausomybę, o svarbiausiu uždaviniu laikyta tik pirmoji svarstymų pakopa – pasiaiškinti daugiatemį išsiskymą kaip folklorinės prigimties diskursą.

Išsiskymas žodžiu kaip folkloro tekstas

Folkloro klasikos užrašymo momentu pagrindiniu kūrinio (paprastai dar tik vieno varianto – *B. S.*) atsiradimo veiksmu laikomas jo atkūrimo aktas, kuris kai kuriais atvejais gali prilygti net jo perkūrimui (Морозов, Старостина 2003: 12). Šiam aktui įvardyti vartojama konsituacijos sąvoka, reiškianti labai konkrečias atskiro kūrinio proginio (kokia proga jis užrašytas) panaudojimo sąlygas, užrašymo aplinkybes (ten pat: 13); kitaip sakant, kai ką nors užrašant dirbtinai modeliuojama situacija, tiks-

liai suregistruojant, kada, kur, kaip ir kodėl duotu atveju užfiksuotas kūrinys atliktas (pvz., obsceniška daina užrašyta per ekspediciją, ilgai prašius besidrovinčią gerą dainų mokovę, kuri ją padainavo tik patikinta, kad per radiją įrašas tikrai nebus paleistas, ir pan.). Aktualu nemaišyti konsituacijos ir konteksto⁴ sąvokų turinio, kuris skiriasi pirmiausia sinchroniškumo ir diachroniškumo aspektais. Visiškai kitokie konsituacijos parametrai bus svarbūs užrašinėjant šiuolaikinę medžiagą, kuriai priklauso ir išsiskyrimai. Tačiau visais atvejais iniciatoriaus prerogatyva aiškiai priklauso rinkėjui. Jis inicijuoja dialogą konkrečioje erdvėje konkrečiu laiku. Labai svarbi šio veiksmo visa socialinė aplinka – kas pokalbyje dalyvauja, ar prakalbintasis kalba kaip privatus asmuo, ar savo kalbėjimą pateikia kaip viešą pasisakymą, kokia apskritai jo socialinė patirtis, – nuo to priklauso pateikiamos informacijos pobūdis, kartais ir jos patikimumas, išsamumas. Folkloristinėje literatūroje net akcentuojama, jog kalbantysis negali visiškai laisvas laisvai interpretuoti, nes paprastai jis yra saistomas kultūrinės ir socialinės patirties, socialinio statuso ir vaidmens (Адоньева 2004: 51). Nepaisant to, beveik visada prakalbintas, daugiau ar mažiau atsivėręs žmogus pasineria į bendrą žmoniškų išgyvenimų erdvę ir iš dabarties taško pasakoja epinį naratyvą apie savo praeitį. Šie įvairiatemių išsiskyrimai tiesiogiai sietini su dabar visame pasaulyje itin populiaria prisiminimų strategija. Kol kas mums ji geriau pažįstama iš įžymybių literatūrinių memuarų. Nejučiomis ėmus su jais gretinti tik sakomus, žodžiu pasakojamus prisiminimus, natūraliai kyla klausimas: kiek folkloristui renkantis pastarųjų pateikėją turėtų būti svarbu prisiminimų pasakojimo literatūriškumas arba apskritai visa jų kokybė?

Juk priklausomai nuo daugybės aplinkybių žmonės pasakoja įvairiai, kiekvienas kitaip ir savaip individualiai: rišliai ir nerišliai, nuosekliai ir su pertrūkiais, baikščiai ir drąsiai, glaustai ir iššęstai, atvirai ir su nutylėjimais, tikroviškai ir pasitelkus vaizduotę, įtaigiai ir be įkvėpimo, vaizdingai ir traukiant po žodelį. Nelygu tiek kalbėjimo, tiek kitos paties žmogaus prigimties dovanos, kaip nelygu, koks yra ką tik atsiradęs vidinis kontaktas su užrašančiuoju. Čia visu ryškumu iškyla užrašytojo konsituacinis ir dar tolesnis jo vaidmuo pateikėjo išsakydamą išdėstant raštu kaip tekstą. Tai jokia naujiena, nors iki šiol, kalbant apie tautosakos atlikėjų mokyklas ir žymiausias jų atstovus, apie archyvinės ir spausdintos kūrinų kolekcijas, ar ne per mažai buvo atsižvelgta į užrašančiojo profesionalumą, kartu ir į folkloristo, kaip profesionalo, indėlį visoje mūsų folkloro kaupimo istorijoje. Juk kaip tik šio žmogaus valia visada buvo spręsti, ką užrašyti ir ko nerašyti. Ne šiaip sakoma, kad jei geras užrašytojas, tai ir jo rinkinys bus geras. Vieša paslaptis, kad tarp XX a. antrosios pusės rinkėjų liaudies naratyvų tyrinėtoja Bronislava Kerbelytė per ekspedicijas ir užrašydavo daugiau padavimų, sakmių, kitos prozos, o vaikų dainuojamosios poezijos specialistei Pranei Jokimaitienei „kažkaip“ vis pasisekdavo aptikti gerus vaikiškų dainelių, lopšinių ar žaidinimų pateikėjus. Šio dėsningumo nepaneigia ir puikūs ne folkloristų, o šiaip folkloro mėgėjų ir entuziastų profesionaliai sudaryti rinkiniai, nes profesionalumą žymi geras lietuvių tautosakos pažinimas bei išmanymas, nepriklausomai nuo to, ar sudarytojas turi specialų pasirengimą, ar neturi.

⁴ Kontekstas paprastai apima reiškinio diachroninį aspektą, jo panaudojimo tradiciją, istoriją, kelių kartų patirčių koncentraciją (Морозов, Старостина 2003: 13).

Šiandien kitais rakursais tiriant folklorinę dabartį, glaudžiais ryšiais susijusių su prisiminimais, rinkėjui prireiks ir daug nuodugnesnio tradicinės kultūros pažinimo, pradedant tą pažintį nuo paprasto gebėjimo atsisijoti tradicijos ir inovacijų apraiškas iki šiandien vis atkakliau besikalančių kolektyviškumą paneigiančių individualumo daigų. Juos demonstruoja ne vien nuo folkloro vos per žingsnį tenutolusi ir prie jo besišliejanti liaudiškoji raštija, vadinamieji įvairūs metatekstai, tarp jų ir „naivioji literatūra“, t. y. individualios kūrybos eilės ir kt. (Никитина 2002: 26), bet ir čia aptariamas asmeninio pobūdžio kalbėjimas ir dar kitokie individualaus ir folklorinių pradų susiliejimo ar susikirtimo atvejai.

Grįžtant prie šiuolaikinių konsituacijų analizės, primintina, jog kalbinančiojo intencija bet kuriuo momentu išsakydamas gali būti stabdomas, nutraukiamas, perklausiamas, nukreipiamas ar kaip kitaip reguliuojamas (tam tikrais tarpais nutylimas, t. y. visai neįrašinėjamas). Taigi dialogo iniciatorius (rinkėjas) nuo pat kontakto pradžios prisiima atsakomybę ne tik už pokalbio organizavimą, bet ir už pačią diskurso eigą ir jos etinę pusę (pvz., nerašyti, kai pateikėjas to prašo).

Jo atsakomybė tuo dar nesibaigia, ji ir toliau tik didėja, kol iš žodžių pasakytų prisiminimų vėliau gims – bus iššifruoti ir raštu užfiksuoti – naujieji šiandienos folkloro tekstai (turint omenyje, kad tai daro pats rinkėjas, o šio straipsnio autorės nuomone, tai ir turėtų būti tik informaciją įrašančiojo prerogatyva). Nors to įrašo vėliau šifruojant, „gaminantis tekstą“ kaip nors esmingai pakeisti jokia būdu negali, tačiau kaip tik rinkėjo kompetencijai priklauso pakoreguoti (bent jau paaiškinti) per kokius nesusipratimus atsiradusius pasakojimo riktus, neaiškias vietas – praleisti ar net ištrinti nerišlų, neaiškiai ištartą žodį / žodžius arba kitaip nereikalingu balastu pasirodžiusį intarpą. Tokios kupiūros palydimos teksto sudarytojo pastabų (jų, kaip žinoma, pasitaiko ir kitais atvejais), tačiau dar svarbesnis čia kitoks, labiau struktūrinis įsikišimas į teksto virtuvę – sudarytojas, neturėdamas kitos išeities, dažnai yra priverstas skaidyti didžiulės apimties išsakyto srautą ir nuspręsti, kur pagal pateikiamą informaciją baigiasi vienas ir prasideda kitas tekstas⁵. Išvada peršasi pati – kalbėtojo net monologinį išsakyto kaip tekstą galutinai suformuoja rinkėjas, jis sąlygiškai yra net šio toks iš kito žmogaus užrašyto teksto bendraautoris.

Kitas dalykas, kad rinkėjas gali ir nepretenduoti į profesionalo vietą, laikytis labiau šalutinio veikėjo vaidmens, t. y. pasirinkti ne tokį įpareigojantį būdą – įrašo per daug nekontroliuoti, iš esmės kiek pateikėjas kalba, tiek ir įrašyti, o įrašytos medžiagos nė iššifruoti. Tegul vartotojas ateityje pats archyve perklausys ir išsirinks jam reikiamą informaciją, pats savo intencija pasiskaidys didesnę ar mažesnę įrašo

⁵ Apie panašų priverstinį informanto teksto skaidymą fragmentais užsimena ir rusų folkloristika. Net manoma, jog tie išskiriami fragmentai lyg ir atitinka skaidytojo sampratą apie žanrus. Suvokiant tokių tekstų sąlygiškumą, kartu pripažįstama, jog tai toli gražu ne ideali, bet kol kas parankiausia forma reprezentuoti užrašytą medžiagą (Дианова 2002: 68); analogiškai dabartinio folkloro sisteminimo diskusijose (ypač kuriant užrašomo folkloro elektronines versijas) keliami mintis apie galimybę pasinaudoti tekstų raktinių žodžių ir motyvų ar net pastovių siužetų sistema (Коренева, Шеваренкова 2003: 99). Straipsnio autorei Maskvos valstybiniame M. Lomonosovo universitete vykusiame folkloro lauko tyrimų seminare teko girdėti, kad per mėnesio trukmės ekspedicijas įrašomi didžiuliai kiekiai medžiagos kartais taip ir lieka gulėti archyvuose tik garso įrašų pavidalu.

masyvą. Kitaip sakant, tokiu atveju būtų pasirenkamas kitas kelias – lyg ir atsisakant pačios kultūrinio teksto sampratos, o visą svorį perkeliant į informacijos paliudijimą ir lauko tyrimų metu renkant laisvą, jokiais teoriniais kriterijais nedisciplinuotą medžiagą, kurią galima traktuoti irgi kaip ne mažiau svarbius ir visaverčius kultūros komentarus. Tiesiog lieka atviras teorinio lygmens klausimas – ar užrašytas žodžiu perteiktas išsiskyrimas yra folklorinę kultūrą žymintis naujas tekstas, ar tik informacijos apie ją gavimo būdas. Visiškai išgryninti aptariamą medžiagą pobūdžio gal ir nepavyks, nes pats išsiskyrimas jau užduoda folkloristui šokią tokią mįslę, provokuodamas vienodai svarbią dvejopo tyrimo motyvaciją: tirti jį kaip pranešamą faktą ir kaip paties pranešimo faktą (Адоньева 2004: 51).

Iš folkloristikos pozicijų žvelgiant kol kas aktualiau konstatuoti visiškai aiškų dalyką: nors užrašytas pateikėjo atsivėrimas, jo kalbėjimas ir primena asociatyvų pranešimą ir dažnai būna vienkartinis, jis priklauso ne sustingusiai, atmirštančiai, o gyvai ir tik gyvai funkcionuojančiai, žodžiu perduodamai tradicijai. Todėl ne vien metaforiškai galima kalbėti apie iš esmės trečiojo tūkstantmečio pradžioje kolektyviai pradėdamą rašyti naują kultūrinį tekstą, tiksliau, atskirą ir savarankišką jo tipą, kuriame iš arti, iš pirmų lūpų apmąstomos tos mūsų laikų individualios žmogaus patirtys, kurių gyvybingosios šaknys tvirtai suleistos į istoriškai seną folklorinį podirvį.

Tyrimų perspektyva mėginant suspėti su laiku

Vis dėlto folklorinės pakraipos tyrimams palankesnes perspektyvas, ko gero, atvertų kryptingiau parengtų tekstų klodai. Viena iš kryptingų galėtų būti iš individo atminties archyvo traukiamų išsiskyrimų tam tikros bendrosios vietos, kurios ne tik kartojasi skirtingų žmonių pasisakymuose, bet ir pasižymi „išgrynintu normatyviškumu“ (Брагина 2007: 44). Turima galvoje šiandien skirtingų žmonių atmintyje saugomi ir pasakojimuose minimi tam tikri įvykiai, lyg jie būtų gyvenimo kertiniai ženklai, kurie ir išskyla kaip bendros siužetų vietos: vaikystė, pirmoji meilė, vedybos, vaikų gimimas ir ypač asmeninio (ir kolektyvinio) gyvenimo traumas. Tiesa, nereikėtų šių bendrų vietų painioti su klasikinių tautosakos žanrų poetinėmis priemonėmis – irgi bendrosiomis vietomis (*loci communes*), kuriomis vadinamos tam tikros nuolat pasikartojančios pastovios poetinės formulės (Мальцев 1989; Kerbelytė 2005: 51–53). Kaip teigia žinoma kalbos filosofijos, semantikos, konceptualių tarpkultūrinės komunikacijos tyrimų rusų autorė Natalija Bragina, minėtos bendros vietos žmogaus atmintyje paprastai natūraliai išsiskiria:

Laikas atmintyje reiškiasi per įvykių ir siužetų išskyrimą – kultūrinius indeksus – asmeniniame gyvenime (asmeninė atmintis) ir sociumo gyvenime (visuomeninė atmintis) (Брагина 2007: 166).

Kaip tik tokių kultūrinių indeksų sistema, nors, šios autorės žodžiais tariant, ir pateikiama kaip savotiška individo asmeninė anketa, išpureną dirvą naujoms dabartinio žmogaus pasaulėvokos išvalgoms. O folkloristui savo ruožtu ji suteikia puikių progų buvusio ir esamo folkloriškumo idėjų raidos kreivei nustatyti: tiek ste-

bint bendrą folkloro, tiek atskirų jo estetinės ideologijos nuostatų transmisiją, kaip, pavyzdžiui, kadaisė ryškus, tiesiog kanoninis bei prioritetas dainų konceptas „apverkti jaunystę“ reflektuojamas kaimiškų bendruomenių atstovų prisiminimų retorikoje šiandien. Šiai ir kitoms išvalgoms pagrįsti teks atsižvelgti į naujos duomenų bazės – išsiskyrusių bendruosius bruožus ir savitumą: pasakojančiojo atminties ir vaizduotės sąveikavimą, reinterpretacijos galimybę ir panašiai. Juk per folkloro lauko tyrimus susiduriame su visuotinai pripažintų visų trijų individualios atminties funkcijų veikimu: selektyvinės – galimybė atrinkti reikšmingos praeities fragmentus kaip „saugotinus vienetus“ ir redukuoti nereikšmingus; interpretacinės – galimybė koreguoti praeitį; reversinės – galimybė vis atnaujinti kokį nors praeities ciklą ir jį itin sureikšminti (ten pat: 159).

Naujų apmąstymų bei peržiūros prašyte prašosi ir naujoviškų folkloro tekstų regioninė folkloro priklausomybė. Jau aprioriškai galima teigti, jog dabartinių plačiai suprantamų naratyvų regioniskumą tarsi linę nutrinti dabar daug aktualesni amžiaus, lyties, socialinio statuso ir individualios patirties veiksniai, gožiantys ankstesnių laikų išryškintus lokalinius, konkrečiai vietai (apylinkei) būdingus folkloro požymius, leidusius kalbėti apie tam tikras ryškias folkloro formų dominantes. Vis dažniau pripažįstama, jog dėl migracijos ir kitos intensyviai socialinėje plotmėje vykstančios dabartinės žmonių veiklos raidos iš tiesų kinta istoriškai susiformavusi regioninė kultūros sankloda. Taip manyti skatina bent jau išoriškai pagaunamas jos vaizdas, nors giluminė kultūros estetinė ideologija vis dar signalizuoja ką kita. Tarp daugėjančių bendrų lietuviškų kultūros apraiškų esama ir regioninės folklorinės tradicijos tipo, užčiuopiamo per folklorą, senąsias mentales jo esmes (tikėjimus, konceptus), elgsenos ir kalbos bei mąstymo stereotipus, be kurių neapsieina net iš pirmo žvilgsnio ganėtinai individualus autobiografinis pasakojimas.

Ne mažiau akivaizdžiai lokalinę kultūros versiją provokuoja nauja kompleksinių tyrimų kryptis, siejama su tarpdalykine kultūrinio landšafto koncepcija, aktyviai pastaraisiais metais propaguojama ir mūsų kaimynų slavų. Jie jau spėjo teoriškai ir praktiškai įteisinti dar labiau specializuoto – folklorinio kultūrinio landšafto tyrimo metodus, nukreiptus gamtinės aplinkos, bendruomenės, ūkinės veiklos, kalbos sistemos ir dvasinės kultūros sąveikavimui tirti (Иванова 2002: 6–13). Erdvinės kultūros charakteristikos neretai argumentuotai atkreipia dėmesį į ryškiausiai mitologizuotus konkrečius kraštovaizdžio objektus (pvz., kalnus, aukštumas, žemės įdubimus, pelkes ir kitus vandens telkinius, augaliją), jie analizuojami kaip mediatoriai tarp dangaus ir žemės sferų pagal vertikalią ir horizontalią projekcijas (Виноградова 2007: 45–58) ir dar kitokiais rakursais. Daromi net itin platūs apibendrinimai, išvalgiant žemės reljefo poveikį formuojantis tam tikram tautinio šokio ritmui, teigiant, pavyzdžiui, kad tik Lenkijoje, lygumų krašte, ir galėjo atsirasti polonezas ir mazurka su jai būdinga sudėtinga erdviškai plėtojama choreografija, kai tuo tarpu kalnuotoje šalies dalyje neatsitiktinai bus išplitę šokiai, pagrįsti judėjimu ratu (Свирида 2007: 17). Nesigilinant į tokių išvalgų pagrįstumą / nepagrįstumą, vis dėlto darosi akivaizdu, jog šiuolaikiniai folkloro lauko tyrimai, nukreipti stebėti, kokias kokybines transformacijas šiandien patiria kultūra, turi neišleisti iš

akių regioninių aktualijų, tarp kurių yra ir poreikis kaupti duomenis vieningam informaciniam laukui, susijusiam su kraštovaizdžiu.

Kaip gerai žinoma, jau beveik du šimtmečius pavieniui ir organizuotai Lietuvoje renkama tautosaka. XX a. antroje pusėje intensyviai vykusių ekspedicijų pagrindinis tikslas buvo vienas – turtinti visų regionų tautosakos kūrinių kolekcijas. Uždavinys aiškus ir paprastas: surasti archyviniam saugojimui naujų kūrinių arba jų variantų. Iš dalies šiandien net tenka pripažinti nemenką atotrūkį tarp rinkimo ir tyrimo veiklos rezultatų. Kitaip sakant, dar visai neseniai užrašinėjantysis laikė savo priederme kuo svariau prisidėti apskritai prie tyrimų bazės (archyvo) papildymo bei kūrimo ir tarsi nebuvo tiesiogiai atsakingas už jos pagrindu vykdomą tolesnį tyrimą. Prasidėjus ryškiems ekonominiams, socialiniams pokyčiams, nulėmusiems ir neišvengiamą kultūrinį lūžį, jo aidas pirmiausia ir tiesiogiai atsiliepia folkloro „teritorijoje“, kai iš pačių pamatų ima klibėti ir folklorinės kūrybos klasikos pastatas, bent jau dalies bendruomenės saugotas ir prižiūřetas. Iš inercijos tebesižvalgant po jo likučius (kartais nuostabiai gerai išsilaikiusius), vis einama prie vienos ir tos pačios išvados: folkloras nesugrįžtamai nyksta ir modifikuojasi. Nors modifikacijos ir teikia pagrįstų impulsų jas tirti, nauja kultūrinė situacija verčia ieškoti veiksmingesnių alternatyvių tyrimų prieigų. Kaip buvo mėginta parodyti, rimtą alternatyvą senstelėjusiems metodams padiktavo pats laikas, atverdama naujas modernaus tautinio (folklorinio) diskurso perspektyvas, į kurias ir mėgina gręžtis šiuolaikiniai lietuvių folkloro lauko tyrimai. Jų kontekste jau sklando pirmosios naujų projektų kregždės – vis ryžtingiau imamas individualių tyrimų programų, kurių visuma ir tikslinga įvairovė gali visai realiai pretenduoti į platų šiuolaikinio kultūros lauko kompleksinį tyrimą. Pats metas teoriškai pasimodeliuoti konkrečius projektus, jų kryptis, apręptis ir praktiškus įgyvendinimo būdus. Tiesiog verta iš anksto spręsti ir žinoti, kur ir kodėl reikalingas regioninis pjūvis, kuo aktualios vis plačiau pasakojamo dabarties ir praeities naratyvo bendros vietos, kuo čia gali folkloristui padėti dabar visame pasaulyje populiarai vadinamoji prisiminimų strategija.

Pastaroji net pagal savo prigimtį tiesiogiai pakliūva į folkloristikos akiratį. Tačiau ir visa kita šiuolaikinė žmogaus dvasinė veikla, žvelgiant į ją iš šiuolaikinio folkloristo varpinės, atrodo verta atidaus dėmesio. Ši žvalgos aikštelė šiandien iš esmės yra be sienų: iš čia galima aprępti visą kultūrinio landšafto šiuolaikinį vaizdą, siekiant jame suregistruoti visus – „kietus ir išplautus toposus“, ištirti jų sąsaukas su senąja ir mūsų laikų religija iki pat istorijų apie konkrečius žmones, su jose atsiskleidžiančia pasaulėvoka, liaudies pedagogika ar net magijos panaudojimu šiandien. Ir teks nesišbėti, jog vis rečiau, kaip užtarnautą folkloristo atpildą, laiko nešamos sumaišties katilė pasitaisys išsvysti paviršium prasimušantį, naujomis prasmėmis atmieštą / neatmieštą, senojo folkloro substratą – kaip ir anksčiau, irgi vertą tyrimų. Svarbiausia dabar žinoti, kad uždraustų temų nėra. Kaip rusų folkloristikoje teigiama, net surinkus visus gatvės gaudus ir apkalbas, išeitų įdomi kronika, kurioje irgi būtų gyva liaudies dvasia (Неклюдов 2003: 14).

Apibendrinamosios pastabos

Straipsnyje siekta aptarti, į ką orientuojasi ir kur veda šiais disciplininių interesų sampynos ir kaitos laikais vis dar savo kelio beieškantys lietuvių folkloro lauko tyrimai. Jų matymo horizontą tikėtasi praplėsti šiuo metu dar gilesnę vagą šioje srityje varančios rusų folkloristikos patirtimi.

Aiškinantis atsinaujinusios folkloro sampratos kontūrus, dėmesys šiame straipsnyje buvo koncentruojamas į folklorą ne tiek kaip į kūrybą, kiek tik kaip į tam tikros kalbinės veiklos sritį. Susiaurintas objektas iš esmės apsiribojo viena, jau spėjusia įsiteisinti dabartinių žodžių perduodamų sakytinių naratyvų atšaka – atskiru, dažnai gerokai individualizuotu ir kartais labai asmenišku žmogaus išsikalbėjimu, šiame straipsnyje sąlygiškai vadinamu išsiskakymo sąvoka. Nepriklausomai nuo apimties tokį išsiskakymą linkstama prilyginti šiuolaikiniam kultūriniam tekstui su vienaip ar kitaip jame pasireiškiančiu folkloriškumu, kurį rodo ryški kalbančiojo orientacija į tradiciją, pasikartojančios bendros vietos. Iškeliamas folkloristo ne tik kaip šių tekstų užrašinėtojo, išsiskakymo iniciatoriaus, įvairiais atžvilgiais prisiimančio atsakomybę už jo atsiradimą, bet ir kaip dabartinės kultūrinės situacijos analitiko vaidmuo. Jam priskiriamas ir kultūrinio landšafto, kaip daug menančio kultūros liudininko, aprašymas. Brėžiama modernių lauko tyrimų perspektyva, jų rezultatai galėtų būti pristatyti kaip gyvenamos epochos svarbus kultūros dokumentas.

LITERATŪRA

Būgienė Lina 2003. *Nuo tada netikui į baidymus*: Pasaulėžiūros lūžių atspindžiai sakmėse, *Tautosakos darbai*, [t.] XVIII (XXV), p. 109–119.

Būgienė Lina 2007a. Nūdienos žemaičių sakmė: tarp anekdoto ir siaubo istorijos, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXIV, p. 68–78.

Būgienė Lina 2007b. Pasakojamoji tautosaka skirtingų kartų žemaičių lūpose: kelios pastabos apie Viekšnių apylinkių pasakojimus, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXIII, p. 56–71.

Daugirdaitė Vilma 2006. Folklorinės patirties apraiškos gyvenimo pasakojimuose, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXII, p. 214–224.

Ivanauskaitė Vita 2006. Nepabaigiami folkloristų darbai Žemaitijoje, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXII, p. 256–263.

Ivanauskaitė 2007a. Žemaičių sapnai: tekstų folkloriškumas ir kontekstų reikšmė, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXIV, p. 79–96.

Ivanauskaitė Vita 2007b. Kuo gilyn į Žemaitiją, tuo daugiau *baidymų*, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXIV, p. 344–351.

Jakonytė Loreta 2006. Senosios raštijos ir šiuolaikinės literatūros teorijų dialogas, *Senoji Lietuvos literatūra*, t. 21, p. 25–48.

Kerbelytė Bronislava 2005. *Tautosakos poetika*, Kaunas.

Krikščiūnas Povilas 2004. Interneto folkloras: rūšis ar sklaidos būdas?, *Tautosakos darbai*, [t.] XX (XXVII), p. 21–31.

Sauka Leonardas 2002. Iš naujoviškos tautosakos: Laimės laiškas. Santrumpų sąmojis, *Tautosakos darbai*, [t.] XVI (XXIII), p. 258–265.

Skabeikytė-Kazlauskienė Gražina 2007. Pasaulio modeliavimo tendencijos telefoniniame jaunimo folklore, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXIII, p. 151–157.

Stundžienė Bronė 2007. Žemaičių folklorinė atmintis, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXIV, p. 32–53.

Vaicekauskas Arūnas 2005. *Lietuvių žiemos šventės: Bendruomeninės kalendorinio ciklo apeigos XIX a. pab.–XX a. pr.*, Kaunas.

Višinskaitė Asta 2006. Individualumas ir tradicija pasakojimuose apie sapnus, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXI, p. 183–189.

Zaikauskienė Dalia 2004. „Nauji metai – nauji lapai“: šiuolaikinės patarlių raidos tendencijos, *Tautosakos darbai*, [t.] XXI (XXVIII), p. 127–137.

Адоньева Светлана Б. 2004. *Прагматика фольклора*, Санкт-Петербург.

Брагина Наталья Г. 2007. *Память в языке и культуре*, Москва.

Виноградова Людмила Н. 2007. Ментальный образ ландшафта в народной культуре, кн.: *Ландшафты культуры: Славянский мир*, Москва, p. 45–58.

Дианова Татьяна Б. 2002. Гипертекстовые единства в живой фольклорной традиции, кн.: *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва, p. 68–74.

Иванова Анна А. 2002. Концепция культурного ландшафта как методологический принцип организации комплексных полевых исследований, кн.: *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва, p. 6–13.

Корепова Клара Е., Шеваренкова Юлия М. 2003. Ключевые слова как способ систематизации устной религиозной прозы, кн.: *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва, p. 99–102.

Мальцев Георгий И. 1989. *Традиционные формулы русской народной необрядовой лирики*, Ленинград.

Мороз Андрей Б. 2002. О фольклорности нефольклорного: евангельские события в восприятии современного крестьянина, кн.: *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва, p. 31–43.

Морозов Игорь А., Старостина Татьяна А. 2003. Ситуативные факторы порождения фольклорного текста, кн.: *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва, p. 12–26.

Неклюдов Сергей Ю. 2003. Фольклор современного города, кн.: *Современный городской фольклор*, Москва, p. 5–21.

Никитина Серафима Е. 2002. Виды миграции и динамика устной культуры народных профессиональных групп, кн.: *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва, p. 23–31.

Проблемы 2002. *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва.

Проблемы 2003. *Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва.

Свирида И. И. 2007. Ландшафт в культуре как пространство, образ и метафора, кн.: *Ландшафты культуры: Славянский мир*, Москва, p. 11–42.

Типология 2004. *Типология фольклорной традиции: Актуальные проблемы полевой фольклористики*, Москва.

Фольклор 2003. *Современный городской фольклор*, Москва.

FOLKLORE AS A NEW CULTURAL TEXT

BRONĖ STUNDŽIENĖ

Summary

The article presents an attempt of re-thinking and analyzing certain aspects of the current Lithuanian folklore fieldwork, including both theory and practice. Extensive fieldwork projects have been recently launched in Lithuanian folkloristics. The article purports at discussing the common traits of the currently recorded folklore materials as well as establishing possible directions for the future research with regards of the experience gained by the modern Russian folkloristics.

While attempting to clarify the modern notion of folklore, which has been shifted in various ways, the attention is focused on folklore as a sphere of certain linguistic activity rather than that of human creativity. The narrowed research subject has essentially been limited to a single already established branch of the contemporary orally transmitted narratives, namely, the separate and frequently rather

individualized or highly personal human self-expressive accounts. Irrespectively of its scope, such self-expressive monologue by the informant is also provisionally equated to the modern cultural text characterized by certain way of folkloric expression. Its folkloric character could be discerned in the evident orientation of the speaker towards tradition, also, according to the author, it is indicated by the so-called *loci communes*, repeatedly occurring in the stories told by different people. These include similar events functioning as landmarks of the life pattern, preserved in the memories of various individuals and mentioned in their self-expressive accounts, featuring as common places in their story lines: namely, the childhood, first love, marriage, bearing children, and particularly, traumatic experiences of the personal and sometimes also of the collective lives. The role of the folklorist is seen not only as a recorder of these texts and an initiator of the self-expressive monologues, but also as an analyzer of the modern cultural situation. Among the tasks ascribed to him / her, the description of the cultural landscape, as witness of culture burdened with memories, is also mentioned. Thus the perspective of modern fieldwork is drawn, the results of which could present an important cultural document of the contemporary epoch.

Gauta 2008-05-16